

# Erken Çocukluk Eğitiminde Drama

---

Editörler:

Yaşare AKTAŞ ARNAS

Ömer ADIGÜZEL

2. Baskı





**Editörler:** Prof. Dr. Yaşare AKTAŞ ARNAS - Prof. Dr. Ömer ADIGÜZEL

## **ERKEN ÇOCUKLUK EĞİTİMİNDE DRAMA**

ISBN 978-625-7052-18-4

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2023, PEGEM AKADEMI

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu kitap T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayineimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınevidir**. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** ve **Pegemindex.net** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilmektedir.

1. Baskı: Şubat 2020, Ankara

2. Baskı: Şubat 2023, Ankara

Yayın-Proje: Şehriban Türüldür  
Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan  
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Ay-bay Kırtasiye İnşaat Gıda Pazarlama ve Ticaret Ltd. Şti.  
Çetin Emeç Bulvarı 1314. Cadde No: 37A-B Çankaya/ANKARA  
Tel: (0312) 472 58 55

Yayıncı Sertifika No: 51818

Matbaa Sertifika No: 46661

### **İletişim**

Macun Mah. 204. Cad. No: 141/A-33 Yenimahalle/ANKARA

Yayınevi: 0312 430 67 50

Dağıtım: 0312 434 54 24

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: [www.pegem.net](http://www.pegem.net)

E-ileti: [pegem@pegem.net](mailto:pegem@pegem.net)

WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

BU KİTABI BAŞTA ÇOCUKLARIMIZ  
CEZMİ DENİZ ARNAS,  
DEFNE VE ZEYNEP BİLALOĞLU,  
BEREN ŞİMŞEK,  
KEMAL ADIĐÜZEL

ve

“DÜNYANIN HER KŐŐESİNDE  
OKUMA İMKANINDAN  
YARARLANAMAYAN VE BİR  
BİŐİMDE EĞİTİM HAYATINI YARIDA  
BIRAKMAK ZORUNDA KALAN  
TÜM ÇOCUKLARA İTHAF EDİYORUZ”

## ÖN SÖZ

Eğitim alanında, son yıllarda tüm dünyada daha nitelikli erken çocukluk eğitiminin önemi giderek daha fazla kabul görmeye başlamıştır. Bu bağlamda “yüksek kaliteli eğitimin niteliği” herkes tarafından önemli bir tartışma konusu olmuştur. Bazı ülkeler küçük çocuklar için sosyal bağlamda besleyici, zengin, uyarıcı deneyimler kazandırmaya odaklanan programları uygulamaya devam ederken bazı ülkeler ise giderek artan “*daha erken daha iyidir*” yaklaşımı benimsenmeye ve uygulanmaya başlamışlardır.

Daha erken daha iyidir yaklaşımını benimseyen uygulamalar hızla artmaktadır. Bu yaklaşıma göre erken çocukluk eğitimi, mümkün olan en erken dönemde küçük çocuklara “okuma-yazma ve aritmetik becerilerinin tanıtılması ve öğretilmesi” üzerine kurulan ve akademik beceri eğitiminin ön planda olduğu bir eğitimidir. Bu görüşü benimseyen ülkelerde ve okullarda çocuklar için zengin oyun olanaklarının sağlanması ve desteklenmesi yetersiz kalmaktadır.

Oysaki oyun çocukların en doğal dilidir ve çocuklar oyun yoluyla pek çok beceriyi geliştirebilirler. Yapılan araştırmalar da oyun yoluyla çocukların sosy-duygusal, bilişsel, motor, dil ve okuma yazma becerileri ve yaratıcılıklarını geliştirdiğini ortaya koymaktadır. Bu anlamda çocuğun her yönden gelişimine destek olan oyunlar ve bu oyunlar üzerine kurgulanan eğitimde drama etkinlikleri okul öncesi dönemde önemli role sahiptir. Eğitimde drama, sürekli olarak geliştirilen ve bütüncül bir eğitim anlayışının önemli bir bileşeni ve tamamlayıcısıdır. Bu nedenle eğitimde drama alanı ve yöntemi özellikle çocuklar başta olmak üzere tüm insanlar için ulaşılabilir olmalıdır.

Oyun gibi eğitimde drama etkinlikleri de çocuklara yaşayarak öğrenme, keşfetme, öz farkındalık geliştirme, bağımsız düşünme, işbirliği içinde çalışma, iletişim kurma, sosyal farkındalık, problem çözme ve hayal gücünü geliştirme olanağı sunar. Çocuklar drama etkinlikleri ile hem eğlenir-hem de güvenli bir ortamda işbirliği yapmayı, yönlendirmeyi, liderlik etmeyi ve esnek düşünmeyi öğrenebilirler. Tüm bunlar çocukların çok yönlü gelişimini sağlar. Aynı zamanda eğitimde drama, çocuklara yaratıcılığın ve hayal gücünün önemini kavratır. Sanatın ve kültürün insan yaşamındaki yerini algılatır. Çocuklara yaşantılara dayalı zengin bir öğrenme olanağı sunar. Eğitimde drama özellikle kültürel eğitim odaklı toplum dinamizmini arttırmada ve estetik davranışlar kazandırmada etkili bir eğitim alanıdır.

Tüm bu nedenlerle Türkiye’de bu farkındalık düzeyinde geliştirilecek bireyler için bu anlayışın eğitimine erken çocukluk döneminde başlamak gerekir. Elbette

bunun için bu dönem çocuklarla çalışacak öğretmenlerin ve eğitimcilerin de daha derinlikli drama eğitimi almaları önemlidir.

Yukarıda vurgulanan ve çocukların daha çok akademik becerileri ile ilgilenen okullar ve öğretmenler, çocukların oyun oynayarak, canlandırmalar yaparak ve keşfederek öğrenmelerinin önündeki en büyük engeller olarak durmaktadır. Akademik becerilerin öğretilmesi ile ilgili eğitim kurumları ve öğretmenler üzerinde artan baskılar, bu okullardaki oyun ve dramanın yanı sıra müzik ve sanat gibi çocukların yaratıcılığını destekleyen etkinliklere de programlarında daha az yer vermeye başlamışlardır.

Araştırmalar, çocukların oyun, drama, sanat gibi yaratıcı etkinliklerden uzaklaşp daha çok akademik beceriler için zorlanmalarının bir sonucu olarak okul öncesi sınıflarında daha fazla davranış problemleri görülmeye başlandığını ve bu sınıflarda çocukların daha pasif olmaları nedeniyle sınıfların birer baskı ve stres kaynağı haline geldiğini göstermektedir.

Oysaki eğitimde drama etkinliklerinde iş birliği içinde çalışan çocukları izlediğimizde birlikte astronotlar, dinozorlar, prensesler, oyuncaklar, köylüler, hayvanlar rolünde ve orman, restoran, çiftlik tasarlayan veya astronot olarak ayın etrafında dolaşan, bir masal ülkesini arkadaşlarıyla keşfeden mutlu çocuklar olduklarını ve kurgusal dünyadaki yaşantılarından gerçek dünyaya ait pek çok şeyi öğrendiklerini görebiliriz.

Okul öncesi yaş grubu, gelişim ve öğrenme açısından diğer yaş gruplarından oldukça farklı özelliklere sahiptir. Bu nedenle bu yaş grubuna yönelik uygulanan drama etkinliklerinin yaş grubunun özelliklerine dikkat edilerek tasarlanması önemlidir.

Bu kitap nasıl yazıldı;

Bu kitabı yazmaya başlamadan önce kendimize şu soruları sorduk; drama alanında yazılmış birçok drama kitabı varken neden bu kitabı yazmalıyız? Bu kitabın farkı ne olacak? Gerçekten alanda bu kitaba ihtiyaç var mı?... Elbette alan yazında eğitimde drama alanında yazılmış birçok kitap bulunmaktadır. Bizler bu kitabı, hem drama alanına ilişkin kuramsal bilgilerin hem erken çocukluk dönemine ilişkin alan bilgilerinin hem de okul öncesi çocuklarla sınıflarda yapılabilecek etkinlik uygulamalarının yer aldığı bir kitap olarak tasarladık ve yazdık.

Ashında bu kitabın yazımı birkaç yıl öncesine dayanan bir hayaldi. Ne güzel ki bu yolculukta bize okul öncesi eğitimcisi ve de drama alan bilgisine sahip olan ve yıllarını drama alanına adanmış arkadaşlarımız da eşlik ettiler. Öncelikle bu yolcu-

lukta bizi yalnız bırakmadıkları için onlara ve emeği geçen herkese çok teşekkür ederiz...

Bu kitapta, öğretmenlerin çocuklarıyla birlikte çıkacakları drama yolculuklarında ihtiyaç duyacakları hemen her konuya yer vermeye çalıştık. Eğitimde drama ile ilişkin kavramlardan başlayarak, eğitimde dramanın tarihsel sürecine, oyun ve drama ilişkisine, eğitimde dramanın planlanmasına, aşamalarına, dramatik kurgunun bileşenlerine, erken çocuklukta kullanılacak drama tekniklerine, eğitimde drama etkinliklerinin değerlendirilmesine geniş ölçüde yer verdik. Ayrıca okul öncesi eğitim etkinliklerinin planlayıcısı ve uygulayıcısı olan öğretmenlere ve öğretmen adaylarına bir bakış açısı oluşturmak amacıyla drama tekniklerinin kullanıldığı zengin etkinlik örnekleri de sunduk.

Bizler bu kitabı yazarken eğlenceli ve öğretici yolculuklara çıktık. Başta okul öncesi öğretmenleri ve öğretmen adayları olmak üzere drama alanı ile ilgilenen sizleri de bu eğlenceli ve öğretici yolculuklara çıkmaya davet ediyoruz...

Prof. Dr. Yaşare Aktaş Arnas

Prof. Dr. Ömer Adıgüzel

ORCID No: 0000-0002-0738-9325

ORCID No: 0000-0001-9492-6231

## BÖLÜMLER VE YAZARLARI

**Editörler:** Prof. Dr. Yaşare AKTAŞ ARNAS - Prof. Dr. Ömer ADIGÜZEL

**1. BÖLÜM: Eğitimde Dramaya İlişkin Temel Kavramlar, Amaç ve Özellikler**

*Prof. Dr. Ömer ADIGÜZEL*, Ankara Üniversitesi  
ORCID No: 0000-0001-9492-6231

**2. BÖLÜM: Eğitimde Dramanın Tarihsel Gelişimi**

*Prof. Dr. Ömer ADIGÜZEL*, Ankara Üniversitesi  
ORCID No: 0000-0001-9492-6231

**3. BÖLÜM: Eğitimde Dramanın Çocukların Gelişimine Etkisi**

*Dr. İnanç ETİ*, Çukurova Üniversitesi  
ORCID No: 0000-0001-9736-094X

**4. BÖLÜM: Oyun ve Eğitimde Drama İlişkisi**

*Prof. Dr. Yaşare AKTAŞ ARNAS*, Hasan Kalyoncu Üniversitesi  
ORCID No: 0000-0002-0738-9325

**5. BÖLÜM: Eğitimde Dramanın Aşamaları**

*Dr. Öğr. Üyesi Raziye GÜNAY BİLALOĞLU*, Çukurova Üniversitesi  
ORCID No: 0000-0003-1887-6767

**6. BÖLÜM: Eğitimde Drama Etkinliklerini Yapılandırmada Dramatik Kurgunun Bileşenleri**

*Doç. Dr. Pınar ÖZDEMİR ŞİMŞEK*, Hacettepe Üniversitesi

**7. BÖLÜM: Eğitimde Drama Etkinliklerinin Planlanması**

*Prof. Dr. Yaşare AKTAŞ ARNAS*, Hasan Kalyoncu Üniversitesi  
ORCID No: 0000-0002-0738-9325

**8. BÖLÜM: Eğitimde Drama Çalışmalarında Kullanılan Teknikler**

*Dr. Zeki ÖZEN*, Ankara Üniversitesi  
ORCID No: 0000-0003-0448-4949

**9. BÖLÜM: Eğitimde Drama Etkinliklerinin Değerlendirilmesi**

*Dr. Öğr. Üyesi Raziye GÜNAY BİLALOĞLU*, Çukurova Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-1887-6767

**10. BÖLÜM: Eğitimde Drama Etkinlik Örnekleri**

*Dr. İnanç ETİ*, Çukurova Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-9736-094X

*Prof. Dr. Yaşare AKTAŞ ARNAS*, Hasan Kalyoncu Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-0738-9325



## İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	v
Bölümler ve Yazarları.....	vii

### 1. BÖLÜM

#### EĞİTİMDE DRAMAYA İLİŞKİN TEMEL KAVRAMLAR, AMAÇ VE ÖZELLİKLER

1.1. Eğitimde Drama Nedir? .....	2
1.2. Eğitimde Dramanın Amaçları .....	3
1.3. Eğitimde Dramanın Özellikleri.....	4
1.4. Eğitimde Dramaya İlişkin Bazı Kavramlar.....	8
1.4.1. Dramatik .....	8
1.4.2. Dramatik Oyun .....	8
1.4.3. Dramatizasyon .....	9
1.4.4. Çocuk Tiyatrosu.....	10
1.4.5. Yaratıcılık .....	11
1.4.6. -Mış gibi yapmak .....	12
1.4.7. Kendiliğindenlik .....	12
1.4.8. Psikodrama .....	13
1.4.9. Oyun.....	13
1.5. Eğitimde Dramanın Bileşenleri .....	14
1.5.1. Öğretmen -Drama Eğitmeni .....	15
1.5.2. Grup ve Yaşantı .....	15
1.5.3. Mekân- Çalışma Ortamı .....	16
1.5.4. Konu .....	17
Kaynaklar.....	18

### 2. BÖLÜM

#### EĞİTİMDE DRAMANIN TARİHSEL GELİŞİMİ

Giriş.....	19
2.1. Eğitimde Dramanın Gelişiminde Bazı Öncüler .....	20
Harriyet Finlay-Johnson.....	20
Henry Caldwell Cook.....	21
Peter Slade .....	22
Brian Way.....	22
Winifred Ward.....	23

Dorothy Heathcote.....	24
Gavin Bolton.....	25
David Hornbrook.....	26
2.2. Eğitimde Dramanın Türkiye'deki Gelişimi .....	27
Selahattin Çoruh ve Emin Özdemir .....	27
Tamer Levent ve İnci San .....	28
Tamer Levent .....	28
İnci San .....	29
Kaynaklar .....	30

### 3. BÖLÜM

#### EĞİTİMDE DRAMANIN ÇOCUKLARIN GELİŞİMİNE ETKİSİ

Giriş.....	33
3.1. Drama ve Bilişsel Gelişim İlişkisi.....	34
3.2. Yaratıcılık ve Eleştirel Düşünmenin Desteklenmesi.....	37
3.3. Drama ve Sosyal-Duygusal Gelişim İlişkisi.....	39
3.4. Drama ve Dil Gelişimi İlişkisi .....	43
3.5. Drama ve Motor Gelişim İlişkisi.....	45
3.6. Drama ile Öz-Bakım Becerilerinin Desteklenmesi .....	47
Kaynaklar.....	48

### 4. BÖLÜM

#### OYUN VE EĞİTİMDE DRAMA İLİŞKİSİ

Giriş.....	51
4.1. Oyun Kuramları .....	52
4.1.1. Psikanalitik Oyun Kuramları .....	52
4.1.2. Bilişsel Oyun Kuramları.....	53
4.2. Oyun Türleri .....	56
4.3. Oyun ve Eğitimde Drama İlişkisi.....	60
4.3.1. Eğitimde Dramada Kurallı Oyunların Kullanılması .....	62
4.3.2. Dramatik Oyundan Eğitimde Dramaya Geçiş .....	64
Kaynaklar .....	67

## 5. BÖLÜM

### EĞİTİMDE DRAMANIN AŞAMALARI

Giriş.....	69
5.1. Eğitimde Dramanın Aşamaları .....	70
Isınma- Hazırlık Çalışmaları .....	70
Canlandırma Aşaması .....	75
Değerlendirme Aşaması .....	78
Kaynaklar.....	80

## 6. BÖLÜM

### EĞİTİMDE DRAMA ETKİNLİKLERİNİ YAPILANDIRMADA DRAMATİK KURGUNUN BİLEŞENLERİ

Giriş .....	81
6.1. Dramatik Kurgunun Bileşenleri .....	82
6.1.1. Rol.....	84
6.1.2. Dramatik Gerilim .....	89
6.1.3. Odak .....	92
6.1.4. Mekan.....	93
6.1.5. Zaman.....	94
6.1.6. Dil .....	95
6.1.7. Hareket .....	96
6.1.8. Atmosfer.....	98
6.1.9. Sembol.....	98
6.1.10. Dramatik Anlam .....	99
Kaynaklar .....	99

## 7. BÖLÜM

### EĞİTİMDE DRAMA ETKİNLİKLERİNİN PLANLANMASI

Giriş.....	101
7.1. Eğitimde Drama Etkinliğinin Planlanması.....	102
7.1.1. İçeriğe Karar Verme.....	102
7.1.2. Başlangıç Noktası.....	103
7.1.3. Çocukların Rollerini .....	104
7.1.4. Canlandırma.....	105

7.1.5. Öğretmenin Rolü .....	105
7.1.6. Kurguyu Devam Ettirme.....	108
7.1.7. Çocukların Düşüncelerini Alma.....	109
7.1.8. Canlandırmanın Sonlandırılması.....	110
7.2. Eğitimde Dramanın Planlanması ve Uygulanmasında Öğretmenlere Yardımcı Olacak Bazı Stratejiler .....	110
Kaynaklar.....	114

## 8. BÖLÜM

### EĞİTİMDE DRAMA ÇALIŞMALARINDA KULLANILAN TEKNİKLER

Giriş.....	115
8.1. Rol Oynama .....	116
8.2. Doğaçlama.....	119
8.3. Dramatizasyon.....	121
8.4. Öğretmenin Role Girmesi.....	123
8.5. Sıcak Sandalye.....	126
8.6. Sessiz, Sözsüz ve Hareketsiz Canlandırmalar .....	127
8.7. Düşünce İzleme Tekniği.....	131
8.8. Geriye Dönüş ve İleriye Gidiş Teknikleri.....	131
8.9. Kafa Sesi ya da İç Ses Tekniği .....	132
8.10. Toplantı Düzenleme Tekniği (Toplantı Düzenleme).....	132
8.11. Yavaş Çekim.....	133
8.12. Anlatı Tiyatrosu.....	134
8.13. Pantomim.....	135
8.14. Toplu Çizim .....	136
8.15. Özel Mülkiyet- Yarım Bırakılmış Materyaller.....	137
Kaynaklar.....	138

## 9. BÖLÜM

### EĞİTİMDE DRAMA ETKİNLİKLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Giriş.....	139
9.1. Öğretmenin Eğitimde Drama Etkinliklerini Değerlendirmesinin Önemi.....	139
9.2. Eğitimde Drama Etkinliklerinin Değerlendirilmesinde Kullanılacak Teknikler.....	141

9.2.1. Gözlem .....	141
9.2.2. Rubrik.....	143
9.2.3. Ürün Dosyaları (Portfolyo) .....	143
9.2.4. Öz Değerlendirme .....	144
9.2.5. Ürüne Dayalı Değerlendirme.....	144
9.2.6. Sözel Değerlendirme .....	145
EK 1: Gözlem Kayıt Formu .....	145
EK 2: Grup Doğaçlaşmasına İlişkin Dereceli Puanlama Anahtarı.....	146
Kaynaklar.....	147

## 10. BÖLÜM

### EĞİTİMDE DRAMA ETKİNLİK ÖRNEKLERİ

“Bulalım, Ölçelim, Yardım Edelim!” .....	149
“Kralın Anahtarı” .....	153
“Deniz’in ne’si var?” .....	159
“Fareli Köyün Kavalcısı” .....	164
“Fosilleri Arıyoruz” .....	168
“Yaşadığın yeri terk etmek” .....	171
“Deniz altında da yaşayan canlılar var” .....	175
Ormanda neler oluyor?.....	178
“Çiftlikte neler oluyor!” .....	181



# 1. BÖLÜM

## EĞİTİMDE DRAMAYA İLİŞKİN TEMEL KAVRAMLAR, AMAÇ VE ÖZELLİKLER

*Prof. Dr. Ömer ADIGÜZEL* - Ankara Üniversitesi  
ORCID No: 0000-0001-9492-6231

Erken çocukluk döneminde çocukların en önemli ihtiyaçlarından biri kendilerini ifade etmektir. Bu nedenle çocukların bu ihtiyaçlarını gidermek için uygun eğitim ortamlarının oluşturulması ve bu ortamlarda etkileşimli yöntemlerden yararlanılması gerekir.

Eğitimde drama, bu etkileşimli yöntemlerden biridir. Eğitimde drama bu dönem çocuklarının bilişsel, duyuşsal ve psikomotor gereksinimlerine olumlu yanıt verebilecek özelliklere sahiptir. Sözelimi bu dönem çocuklarının en önemli gereksinimlerinden biri oyundur. Oyun çocukların en doğal dilidir ve oyun aynı zamanda tüm çocuklar için bir haktır. Eğitimde drama, oyunlar üzerine kurgulanır, geliştirilir ve uygulanır. Bu nedenle erken çocukluk döneminde eğitimde drama, çocukların oyun gereksinimlerini rahatlıkla karşılayabilir.

Eğitimde drama erken çocukluk dönemi çocuklarının eğitsel, kültürel, sanatsal, sosyal yaşamlarının biçimlendirilmesinde çok etkilidir. Bu çalışmalarında çocuk pek çok deneyimi önceden yaşayabilir ve kurgusal bir süreçte yaşamı ve kendisini daha erken süreçte tanıyabilir. Sözelimi çocuk bir tahta sopayı at yapıp, üstüne biner gibi hareketler yapabilir, sopayı bir kılıç veya silah gibi sembolik anlamlarda kullanabilir. Çocuğun bu tür etkinlikleri yapması onun aynı zamanda dolaylı da olsa eğitimde drama çalışmalarının içinde olduğunu gösterir.

Çocuk bu tür etkinliklerle aynı zamanda kendini –miş gibi yapma etkinliğinin içinde bulur. Bu nedenle eğitim ortamındaki yaşantılar ve özellikle oyun yoluyla kurulan yeni ilişkiler, iletişim ve etkileşim biçimleri; çocukları eğitimde drama ile buluşturur. Eğitimde drama, oyunsu özelliklere sahip yapısı ile çocukların bu tür çalışmalarda kolayca içinde olabileceği etkinlikleri geniş ölçüde kapsar.

Eğitimde drama bir konunun canlandırılarak yürütülmesinden oluşur. Bu canlandırmalar çocuğun sahip olduğu özelliklere ve onun yapısına uygun olan eğitimde drama teknikleri ile gerçekleştirilir. Bu nedenle eğitimde drama çalış-